

VERTROUWELIJK

CPN-AGITATIE CONTRA PROF. DR. J. KISTEMAKER. II

Met onverminderde kracht zet de CPN de agitatie tegen Prof. Dr. J. KISTEMAKER en de onderzoekingen in het Laboratorium voor Massaspectrografie aan de Kruislaan te Amsterdam voort. Slechts op enkele dagen in einde november en begin december verschenen in De Waarheid geen publicaties over deze aangelegenheid.

Het bezoek aan ons land - in het laatst van november - van de commissie van Amerikaanse senatoren werd gretig bij de lopende agitatie tegen het "atoom-bom project" betrokken. Het bood mede gelegenheid omenige variatie in de campagne te brengen. Zo schreef De Waarheid op 1 december o.m. "De regering heeft officieel erkend, dat Amerikaanse atoomkoppen voor raketten zich reeds geruime tijd in ons land bevinden, alle vroegere ontkenningen ten spijt".

Het Tweede Kamerlid Marcus BAKKER heeft de Minister van Defensie op 13 december 1960 vragen gesteld over het Amerikaanse bezoek en de opslag van kernwapens.

Tegen het einde van november liet de CPN een brochure verschijnen onder de titel "Kistemaker en de Duitse A-bom". De inhoud ervan is een bloemlezing van wat reeds eerder over deze materie in het partijdagblad werd gepubliceerd. Ook de inhoud van verschillende buurt- en bedrijfskranten is de laatste tijd op de agitatie tegen Kistemaker afgestemd.

De Waarheid-journalist Jan SNELLEN bracht, zeer vermoedelijk in dit verband, in de loop van november een bezoek aan Frankrijk. Zijn collega Wim KLINKENBERG schijnt bij het tot stand komen van de reportage mede betrokken te zijn.

Ook het clandestien aanplakken en het schilderen te Amsterdam van tegen Kistemaker en het FOM-laboratorium gerichte leuzen vindt onverminderd voortgang.

Op 20 november werd te Amsterdam-Oost een protestvergadering gehouden, waarin de bekende Ds. Hugo van DALEN, de ANJV-hoofdbestuurder Roel WALRAVEN en Berend BLOKZIJL tot actie tegen het A-bom-gevaar en het FOM-laboratorium opriepen. Hoewel de bijeenkomst officieel uit-

VERTROUWELIJK - 2 -

VERTROUWELIJK

ging van het Amsterdamse Vredescomité, kan gevoegelijk worden aangenomen, dat de CPN er in feite de organisator van was.

Op 26 november hield de partij, met toestemming van B. en W. van Amsterdam, een grote demonstratieve optocht, die voornamelijk door het oostelijk stadsdeel trok. Ondanks de intensieve propaganda voor deelname daaraan, waren op het punt van vertrek aan het Sarphatipark niet meer dan ongeveer 850 personen verzameld. Deze werden toegesproken door de voorzitter van de CPN-fractie in de Amsterdamse Raad Leen SEEGERS. Bij aankomst op het Javaplein, alwaar plv. algemeen secretaris Harry VERHEIJ het woord voerde, telde de stoet ongeveer 1000 deelnemers. De Waarheid gewaagde van duizenden.

Dat het de CPN ernst is met haar pogingen Prof. Kistemaker het leven ondragelijk te maken bleek andermaal op 29 november, toen hij een lezing hield in het Natuurkundig Laboratorium van de Gemeente Universiteit te Amsterdam. In de omgeving van het gebouw had zich een aantal ANJV-ers en jeugdige CPN-ers verzameld, die opdracht hadden gekregen wanordelijkheden te veroorzaken. Enige hunner hadden op de belendende huizen papieren stroken geplakt met het opschrift "Kistemaker nicht erwünscht". Anderen bevestigden een doek aan de bovenleiding van de elektrische tram met dezelfde leuze. Weer anderen, o.a. een aantal studenten, trachtten toegang te verkrijgen tot de zaal waarin de Prof. zijn rede hield. Zij werden evenwel niet toegelaten.

De gehele groep misdroeg zich zodanig dat de politie zich genoodzaakt zag in te grijpen. Een lid van de communistische studentenvereniging "Pericles", genaamd Frits de NIJS, werd terzake van mishandeling van een agent van politie gearresteerd. Een andere jeugdige CPN-er, genaamd Johannes M. de LEEUW, werkzaam bij de communistische drukkerij Heiermann, werd aangehouden terzake van het aanplakken van pamfletten.

Bij het verlaten van het gebouw werd Prof. Kistemaker door de hem opwachtcende demonstranten niet gemolesteerd. Wel werd, tegen zijn wens, een foto van hem gemaakt, waarmee de volgende dag het artikel over deze gebeurtenissen in De Waarheid werd verlucht.

Dit blad tracht de indruk te vestigen, dat het hier een spontaan protest van uitsluitend studerenden betrof. Dat zulks onjuist is kan

VERTROUWELIJK

ook hieruit blijken, dat het jeugdige personeel van verschillende partij-instellingen (drukkerijen en uitgeverijen) zoveel mogelijk in de gelegenheid werd gesteld - in feite opdracht kreeg - aan de actie deel te nemen.

De leiding van de CPN toont er zich bijzonder ontstemd over, dat de overige pers vrijwel in het geheel niet op de Waarheid-publicaties ingaat.

In de betrekkelijk weinige gevallen dat in andere bladen - vrijwel steeds onafhankelijk van De Waarheid-berichtgeving - over het FOM-laboratorium en het onderzoek van Kistemaker geschreven wordt, haast De Waarheid zich daarvan in haar kolommen melding te maken en er commentaar op te geven. Een sprekend voorbeeld daarvan vertoont het partijtjagblad van 9 december. Daarvan werd nagenoeg een gehele pagina besteed om nader in te gaan op een publicatie van het "Algemeen Handelsblad" van de zesde van deze maand. Dat dit blad volgens De Waarheid daarin tevens een aanval deed op de communisten, wordt door de CPN-krant, die deze aanval overigens beantwoordt met een tegenattaque, op de koop toegenomen.

Het uiteindelijke doel van de agitatie, door de partijleiding en de partij-instructeurs voor het forum van de partij al vaker onthuld, wordt in het antwoord aan het "Algemeen Handelsblad" duidelijk gemeld. De Waarheid schrijft op 9 december nl. o.m. "het project van GROTH, waarvan Kistemaker in Nederland de filiaalhouder is, moet worden stopgezet".

16 december 1960

VERTROUWELIJK

BIJLAGE

VERTROUWELIJK

KORTE SAMENVATTING VAN DE BERICHTEN IN DE WAARHEID OVER PROF. DR. J. KISTEMAKER C.A. (29 OKTOBER T/M 10 DECEMBER 1960).

29 oktober

Reeds in 1945 bestond ernstige twijfel in universitaire kringen over de aard der veelvuldige reizen van prof. Kistemaker en prof. Ketelaar en enkele andere Nederlanders naar Parijs. Hun paspoorten en visa werden door de Duitsers verzorgd. Zij zouden aanzienlijke geldsommen voor hun werk in dienst van de geheime Duitse organisatie "Cellastic", hebben ontvangen.

31 oktober

Verslag van de demonstraties tegende "A-bomfabriek aan de Kruislaan", zoals die in de Indische buurt en op de markt van de Dapperbuurt te Amsterdam plaats vonden.

Elders in het blad wordt een artikel, dat in "Het Haarlems Dagblad" van 27 oktober verscheen n.a.v. de door A. VERHEIJ aan B. en W. van Amsterdam gestelde vragen over de affaire Kistemaker, in zijn geheel herdrukt.

1 november

In een met vette letters gedrukt artikel wordt gereageerd op de publicatie van "Het Haarlems Dagblad" van 27 oktober. Hierin wordt opnieuw terug gekomen op de reeds bekende "feiten".

2 november

Gesuggereerd wordt dat men in universitaire kringen een verklaring van de professoren Kistemaker en Ketelaar wenst over hun "Cellastic"-verleden.

3 november

In een verslag over de uitzending in de Nederlandse taal van Radio Moskou wordt vermeld, dat Nederland van Sowjet-zijde voor de gevolgen van het Duitse A-bom-onderzoek is gewaarschuwd. De socialistische landen hebben wat om mee te antwoorden.

4 november

Onder de titel: "Ook drs. ZWARTSENBERG was compagnon Kistemaker" wordt een artikel gepubliceerd, dat geheel is ontleend aan de inhoud van prof. S.A. GOUDSMIT's boek "Alsos".

5 november

150 Amsterdamse bouwvakarbeiders telegrafeerden aan de gemeenteraad van de hoofdstad dat zij werk zouden weigeren aan A-bom-projecten. In hetzelfde artikel wordt een anti-NAVO-geschrift van de Sowjet-

geleerde prof. W. JEMELJANOW aangehaald.

7 november

Verslag van een sit-down actie, die in Amsterdam-Oost tegen de "A-bom-proeven aan de Kruislaan" door de CPN werd georganiseerd.

In een ander artikel worden de inwoners van Steenwijk gefeliciteerd met een publicatie in het "Steenwijker Dagblad" over de vragen van VERHEIJ aan B. en W. van Amsterdam, omdat zij in tegenstelling tot de Amsterdammers, die De Waarheid niet lezen, kennis hadden kunnen nemen van de "Kistemaker-affaire".

8 november

Onder aanhaling van een artikel in het "Algemeen Handelsblad" van 12 oktober jl. wordt beweerd dat deskundigen de mening zijn toegedaan dat het Kistemaker-project onder valse FOM-vlag zou varen. Het door prof. Kistemaker ingestelde onderzoek zou noch fundamenteel (zui-ver wetenschappelijk), noch in het algemeen belang, noch in het belang van de universiteit zijn.

9 november

Groot opgemaakt wordt de beantwoording door B. en W. van Amsterdam van de zes door VERHEIJ gestelde vragen gebracht onder de titel: "B. en W. weigeren antwoord op kernvraag: "Westduits A-bomproject in Amsterdam?"

Op een andere plaats wordt "de botte manier", waarop B. en W. aan een rechtstreeks antwoord proberen te ontkomen" alarmerend genoemd.

10 november

Publicatie van de tekst van een "nieuw bouwvak-protest tegen Kistemaker", dat door 170 arbeiders aan de Gemeenteraad van Amsterdam werd gericht.

In een bijna een gehele pagina beslaand artikel wordt beweerd dat het "Antwoord" van Amsterdams gemeentebestuur vele vragen doet rijzen, die dan in vijf vetgedrukte ondertitels worden gesteld:

1. Hebben B. en W. het jaarverslag van het FOM-laboratorium gelezen?
2. Hebben B. en W. nooit van Cellastic gehoord?
3. Wat noemen B. en W. "fundamenteel"?
4. Weten B. en W. niet dat dit een onderzoek van GROTH is?
5. Weten B. en W. niet wat Uranium 235 is?

11 november

Juichend constateert men dat "'Het Parool" en "Het Vrije Volk" niet langer kunnen zwijgen". In een artikel, dat bijna anderhalve pagina beslaat, worden de publicaties van deze dagbladen aangevallen. Daarnaast wordt een fotocopie afgedrukt van een brief, die een - opzettelijk niet met name genoemde - medewerker van "Cellastic" in 1948 aan een andere medewerker geschreven zou hebben.

12 november

Onder de titel "Duitse agressie 1939 werd ook in Nederland technisch voorbereid" wordt een verhandeling gegeven over de wijze waarop

de Duitsers tussen 1919 en 1935 - in strijd met het verdrag van Versailles - hun oorlogspotentieel vergrootten. Na een uiteenzetting over de gang van zaken bij een ~ voor de tweede wereldoorlog ten behoeve van nazi-Duitsland werkende - fabriek van optische instrumenten, de NV "Nedinsco" te Venlo, waar zgn. periscopen e.d. voor de Marine werden ontwikkeld en verbeterd, wordt geconcludeerd: De Duitsers zijn teruggekomen! Niet voor periscopen en duikboten in Venlo, maar in Amsterdam bij Kistemaker, voor atoombommen...

Op dezelfde dag werd een groot artikel geplaatst over een publicatie van "l'Humanité", die grotendeels een herhaling was van wat reeds in De Waarheid over de affaire Kistemaker werd geschreven. Ook "De Rode Vaan" (België) en de "Rudé Pravo" (Tsjechoslowakije) hebben berichten aan deze zaak gewijd.

14 november

N.a.v. de gebeurtenissen op het Laboratorium voor Massaspectrografie heeft CPN-fractie in de Amsterdamse gemeenteraad een nota gedeponeerd.

15 november

Welingelichte kringen in Den Haag en Amsterdam noemen de publicaties van "Het Vrije Volk" en "Het Parool", dat de Cellastic-medewerkers Kistemaker, Ketelaar etc. Nederlandse contra-spionage zouden hebben bedreven, doorzichtige verzinsels; aldus De Waarheid in een artikel van 2 kolommen.

16 november

"CPN-nota vraagt onderzoek van Amsterdamse Raad naar Kruislaan" is de titel van het artikel, waarin de inhoud van die nota grotendeels wordt gepubliceerd.

Vlak naast vorenbedoeld artikel staan de vragen afgedrukt die het A.R.-Tweede Kamerlid HAZENBOSCH aan de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen stelde.

Op een andere plaats wordt tegen 26 november een demonstratie in Amsterdam aangekondigd.

17 november

Volgens het Westduitse Studentenweekblad "Könkret" is Kistemaker reeds sedert 1-1-1947 belast met het ultra-centrifuge onderzoek bij FOM. Prof. GROTH hervatte zijn Westduitse project in 1954. Met de resultaten zou Bonn Frankrijk chanteren.

Elders in het blad worden onder de titel "Kistemaker en de eenzamen" de artikelen van "Het Vrije Volk" en "Het Parool" over deze materie aangevallen.

18 november

De "Trouw"-lezers schrokken van de door het A.R.-kamerlid HAZENBOSCH gestelde vragen.

In VVD-kring zou men zich verbazen over het stilzwijgen van de "Nieuwe Rotterdamse Courant" en het "Algemeen Dagblad".

In PvdA-kringen zouden ook al vragen over de schaarse berichtgeving zijn opgegaan.

19 november

In een apart artikel klaagt men dat zelfs de PSP zwijgt over het project-Kistemaker.

21 november

Verslag van de op 20-11-1960 door het Amsterdams Vredescomité voor de bewoners van Amsterdam-Oost georganiseerde bijeenkomst, waarop ds. Hugo van DALEN, Roel WALRAVEN en Berend BLOKZIJL hun bezwaren tegen Kistemaker en het ultra-centrifuge-project kenbaar maakten. In hetzelfde artikel wordt gemeld dat "de Rode Vaan" en het blad van de Zweedse CP "Nij Dag" over de zaak Kistemaker schreven.

22 november

De Franse minister GUILLAUMAT verklaarde "Uranium 235 is nodig voor bruikbare A-bom". Hierdoor is de militaire betekenis van het Westduits-Nederlandse ultra-centrifuge-project extra in het licht gesteld.

23 november

Geen publicaties.

24 november

Opnieuw een bericht over de bouwvakarbeiders, werkzaam op het object Buitenveldert, die onmiddellijke stopzetting van de onderzoeken in het FOM-laboratorium eisen. Tevens enige regels over de voorbereiding van de demonstratie op 26-11-1960.

Enige ingezonden stukken over "Kistemaker" werden afzonderlijk gepubliceerd.

25 november

Een demagogisch bericht, dat de indruk moet wekken, dat Kistemaker mogelijk zou hebben medegewerkt aan het smokkelen van diamanten uit Joods bezit, zoals dat door personeel van Cellastic in opdracht van de "Abwehr" werd gedaan.

Verder een artikel over de verschenen CPN-brochure: "Kistemaker en de Duitse A-bom", benevens een tweetal berichten over de propaganda voor de betoging tegen Kistemaker op 26-11-1960.

26 november

Geen publicaties.

28 november

Groot opgemaakt verslag van "strijdbare betoging in de hoofdstad". Leen SEEGERS sprak aan het begin en Harry VERHEIJ aan het eind van de demonstratie.

Verder op de eerste pagina nog een reportage van het vertrek van prof. Ketelaar naar de USA, waar deze o.m. een bespreking met prof. GOUDSMIT zou willen hebben. Het artikel wekt de indruk, dat prof. Ketelaar vanaf zijn woning tot op het vliegveld Schiphol werd gevolgd.

29 november

Geen publicaties.

30 november

Een tweetal sensatie-berichten over de rel, die door studenten werd veroorzaakt, ter gelegenheid van een op 29-11-1960 door prof. Kistemaker gehouden lezing in het Natuurkundig Laboratorium van de Gemeente-Universiteit te Amsterdam.

Bovendien een "cursief gedrukt artikelkje", waarin de verontwaardiging werd gespuid over het feit dat prof. Kistemaker De Waarheid een crimineel blad noemde.

1 december

Een tweetal berichten, waarin het bekend worden van de aanwezigheid van "atoomkoppen voor raketten" op het vliegveld Volkel gecombineerd wordt met de "affaire Kistemaker". Kennelijk verheugd weer eens een andere krant aan te kunnen halen droeg een dezer artikelen de titel: "Alarmerende A-bom-feiten;- "Trouw": Kistemaker-project is MILITAIR; - Den Haag: Er ZIJN atoomkoppen in ons land".

2 december

In een artikel, getiteld: "Kistemaker, de studenten en de verslaggevers (die er niet waren)", wordt breed uitgesponnen over de berichtgeving in de "burgerlijke pers" over de "demonstratie" van enkele studenten op 29-11-1960.

Een ander bericht meldt dat de Hoofdcommissaris van Politie zelf de zaak van de student De NIJS leidt en dat een hoogleraar om een "getuigenverklaring" werd gevraagd.

3 december

Onder de titel "Ongerustheid in UNO over Kistemaker-project" wordt de verklaring van de Nederlandse gedelegeerde Mr. C.W.A. SCHÜRMAN besproken, waarin deze verklaarde dat de ultra-centrifuge methode in Nederland slechts voor vreedzame doeleinden zal worden gebruikt.

In een ander bericht wordt gemeld dat Nico LUIRINK een onderhoud had met de Burgemeester van Amsterdam i.v.m. het incident, waarbij de student De NIJS door de politie "werd mishandeld" en gearresteerd.

5 december

Geen publicaties.

6 december

Op de voorpagina over de beantwoording door Minister CALS van de vragen van het Tweede Kamerlid HAZENBOSCH een groot artikel onder de vet-gedrukte titel: "CALS bevestigt: Kistemaker was in dienst van Cellastic". Elders in het blad over hetzelfde onderwerp een klein artikelje onder de titel: "Kistemakers laboratorium geen gevaar".

7 december

De verklaring van Minister de POUS, dat de Nederlandse regering er niets voor voelt, het ultra-centrifuge-project van de FOM in zijn huidige fase onder te brengen bij de Euratom, wordt aangegrepen om te insinueren dat Frankrijk buiten dit Duitse onderzoek in Nederland moet worden gehouden.

8 december

Geen publicaties.

9 december

Het feit dat het "Algemeen Handelsblad" op 6 december 1960 bijna een gehele pagina aan de affaire Kistemaker en de Cellastic wijdde, is voor De Waarheid een welkome aanleiding om op zijn beurt een hele pagina over dit artikel vol te schrijven.

10 december

De Nederlandse regering heeft na twee maanden nog steeds geen besluit genomen over de Amerikaanse eis, de resultaten van het ultra-centrifuge-project geheim te verklaren, omdat in dat geval het militair karakter van het project bevestigd zou worden; aldus het artikel, waarin ook een brief van de Nederlandse Vredesraad over de kwestie Kistemaker uitgebreid wordt behandeld.